

RUCHADŁO WRZESIŃSKIE BEZKOLNE

„Ruchadło jest to pług imienia i pochodzenia czeskiego” (Tygodnik „Przyroda i Przemysł” 1857, źródło: <http://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication?id=52218&tab=3>). Jak sama nazwa mówi służy do spulchnienia ziemi w celu przygotowania jej do dalszej uprawy. Pług składa się z podstawowych elementów takich jak:

- a) **płóz** – dolna część opierająca się o glebę, długi płaskownik, który nadaje pługowi kierunek, by pewniej i prosto szedł w ziemi,
- b) **słupica** – korpus pługa, do którego przymocowany jest lemiesz i odkładnia,
- c) **lemiesz** – dolna, robocza część pługa odcinająca skibę,
- d) **odkładnia** – służy do odkładania na bok (przewrócenia) skiby ziemi odciętej przez lemiesz,
- e) **grządziel** – górna część, ramię za które koń pociąga cały pług,
- f) **czepigi** – rączki pługa za pomocą których oracz kieruje pługiem.

Ekspонат pochodzi z miejscowości Mierzewo w gminie Niechanowo, gdzie mieszkał Spirydion Jasiński. Prowadził on we Wrześni sklep żelazny, w którym sprzedawał narzędzia rolnicze.

„Sklep żelazny” i „skład żelaza” albo „handel żelaza” to dziś określenia używane rzadko. W przeszłości oznaczały one sklep handlujący narzędziami i innymi artykułami z żelaza. W okresie II RP najbardziej znane były we Wrześni trzy takie składy. Przy ulicy Warszawskiej 11 (kamienica Kaczorowskiego) od 1921 roku działał skład Spirydiona Jasińskiego i oferował m.in. narzędzia rolnicze, sierpy oraz kosy (dziś w zapewne nieznanych już odmianach: Kościuszko, serce, wiedeńska i w czterech długościach od 100 do 115 cm) oraz narzędzia do ich klepania – babki, i ostrzenia – osełki. Sprzedawał także naboje do różnego rodzaju broni. W 1931 roku Jasiński przeniósł skład na posesję naprzeciwko – Warszawska 32 (kamienica Kaliszewskiego)

(źródło: <http://wrzesnia.powiat.pl/pub/files/file/2017/9.%20do%20sklepu%20%C5%BCalaznego.%20po%20rower.%20samoch%C3%B3d%20i%20do%20mechanika.pdf>)

Ruchadło to (Znak PAB) różni się tylko tem od poprzedzającego, słabszej konstrukcyi, że jest całe z kutego zbudowane żelaza i waży około 35 kilo.

Może być także, na żądanie, urządzone do buszki (Znak PAC) i w takim razie daje się łemiesz i odkładnicę stalową i niektóre mocniejsze części. Waży wtedy około 45 kilo.

Fig. 3. Ruchadło Wrzesińskie, bezkolne,
z krzywą grzędzielą, cało-żelazne, nowszej konstrukcyi. Znak PAD, PAE i PAF.

Ruchadło to (Znak PAD) tem się tylko różni od poprzedniego, że wskutek odmiennego nieco kształtu grzędzieli, co się dokładnie z rysunku pokazuje, jest lżejsze, tem samem tańsze. Zaleca się także tem, że się przy grzędzieli mniej zatyka. Waży około 33 kilo.

Także z odkładnią i łemieszem stalowym się wyrabia (Znak PAE) i waży wtenczas około 31 kilo.

Ruchadło to znacznie mocniejsze i opatrzone w łemiesz i odkładnicę stalową (Znak PAF) waży około 38 kilo.

Fig. 4. Ruchadło Wrzesińskie, bezkolne,
z dłuższą, prostą, drewnianą grzędzielą. Znak PAG i PAH.

Ruchadło to ma cały główny ustrój ten sam, co wyżej opisane ruchadła Wrzesińskie, a różni się od nich tylko kształtem i położeniem grzędzieli. Grzędziel, mało tylko przodem ku dołowi pochylona, jest o kilka cali dłuższą, co się znacznie przyczynia do równego i pewnego pochodu pługa w ziemi. Ruchadło bowiem Wrzesińskie ma, jak każdy pług bezkolny, skłonność jużto do zagłębienia się, jużto do wyskakiwania z ziemi,

Źródło: „Ilustrowany katalog narzędzi i machin rolniczych, kotłów i machin parowych z fabryki H. Cegielskiego w Poznaniu.” <http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/doccontent?id=8947>